

Koira osana asiakaskohtaamista

Kirjallisuuskatsaus ammatilliseen eläinavusteiseen työhön sosiaali- ja terveysalalla

Sosiaalityö
Kandidaatintutkielma

Laatija:
Jemina Rautio

29.12.2024
Turku

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu
Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Kandidaatintutkielma

Oppiaine: Sosiaalityö

Tekijä: Jemina Rautio

Otsikko: Koira osana asiakaskohtaamista

Ohjaaja: Yliopiston lehtori Camilla Granholm

Sivumäärä: 34 sivua (3 liitettä)

Päivämäärä: 29.12.2024

Tutkielman tavoitteena oli selvittää miten koiran läsnäolo vaikuttaa vuorovaikutukseen asiakastapaamisen aikana. Kandidaatintutkielma on kirjallisuuskatsaus, joka sisältää abduktiivisen sisällönanalyysin. Aineistoksi valikoitui 11 artikkelia useasta eri maasta. Tarkastelussa hyödynnettiin Hautamäen ja Vierimaan (2021) esittämää hoivan verkostoa, jonka pohjalta muodostettiin uusi malli. Se sisälsi viisi luokkaa: ”Katsekontakti ja kosketus koiran kanssa”, ”Fysiologiset reaktiot”, ”Asiakkaan luottamus koiraan”, ”Luottamus työntekijään” ja ”Sanat ja teot löytyvät”. Näiden avulla lähdettiin aineistopohjaisesti vastaamaan tutkimuskysymykseen.

Kirjallisuuden perusteella koiran havaittiin madaltavan työskentelyn aloittamisen kynnystä sekä motivoivan ja sitovan asiakasta kuntoutusprosessiin. Tämän nähtiin tuovan lohtua sekä vähentävän ahdistuksen oireita. Koiran koettiin olevan kuin ystävä tai kumppani, joka ei arvotellut tai omaksunut ennakkoluuloja asiakasta kohtaan. Koiran kuvailtiin olevan kuin sosiaalinen edistäjä tai jäänmurtaja, jonka ansiosta kommunikaatio tapahtui luontevammin. Asiakas pystyi esimerkiksi varhaisemmassa vaiheessa avautumaan vaikeista kokemuksistaan työntekijälle. Lisäksi koiraa pystyttiin hyödyntämään siirtymäobjektina tai ihmisen korvaajana tilanteissa, joissa asiakkaan ei ollut soveliaista esimerkiksi halata työntekijää. Fysiologisesti koiran läsnäolo lisäsi asiakkaan mielihyvähormonien, kuten oksitosiinin ja serotoniinin tuotantoa. Lisäksi havaittiin suurempaa aktiivisuutta etuotsalohkossa, affektioon ja sitoutumiseen liittyvien neurokemikaalien lisääntymistä sekä kortisolitasojen laskua. Fysiologiset elementit ovat tärkeitä emotionaalisen ja sosiaalisen toiminnan prosesseissa, mikä tekee niistä keskeisiä tarkastellessa vuorovaikutusta eläinavuisessa työskentelyssä.

Säästötoimenpiteiden myötä on suoritettu useita leikkauksia ja suunnitelmia, jotka kohdistuvat erityisesti sosiaali- ja terveysalalle. Tämän vuoksi on oleellista pohtia ja etsiä kustannustehokkaita vaihtoehtoja, jotka mahdollistaisivat ihmisten kokonaisvaltaisen terveyden kohentumisen suhteellisen edullisesti. Lisäksi yhä useampi toivoo monimuotoisempia hoitokeinoja, jotka eivät sisällä lääkkeitä ainoana pääasiallisena hoitomuotona. Koiran tuominen osaksi työskentelyä saattaa olla kustannustehokas ratkaisu, joka voi tarjota tarvittavan ja lääkkeettömän lisän hoitoon. Tämän tutkielman tarkoituksena oli esittää koiran läsnäolon tuomia etuja sosiaali- ja terveysalalle asiakastapaamisen vuorovaikutusprosessin kautta.

Avainsanat: Eläinavusteisuus, Ammatillinen eläinavusteisuus, Vuorovaikutus, Hoivan verkosto

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
2	Tutkimuksen keskeiset käsitteet ja teoreettinen viitekehys	6
2.1	Eläinavusteisuus ja ammatillinen eläinavusteinen työ	6
2.2	Monilajinen vuorovaikutus eläinavusteisessa toiminnassa	7
2.3	Hoivan verkosto	9
3	Tutkimuksen toteutus	11
3.1	Tutkielman tavoite ja tutkimuskysymys	11
3.2	Aineiston keruu ja tutkimusaineisto	11
3.3	Kirjallisuuskatsaus menetelmänä ja abduktiivinen sisällönanalyysi	12
4	Koira asiakastapaamisessa – hoivan verkoston näkökulma	14
4.1	Katsekontakti ja kosketus koiran kanssa	14
4.2	Fysiologiset reaktiot	17
4.3	Asiakkaan luottamus koiraan	19
4.4	Luottamus terapeuttiin	21
4.5	Sanat ja teot löytyvät	22
5	Johtopäätökset	26
	Lähteet	28
	Liitteet	31
	Liite 1. Eläinavusteisuuden määrittely	31
	Liite 2. Aineisto	32
	Liite 3. Tulokset taulukoituna	34

1 Johdanto

Tarkastellessa nykypäivän työkoiria, monelle ovat varmasti tuttuja poliisikoirat, jotka juoksevat rikolliset kiinni tai opaskoirat, joiden tehtävänä on avustaa näkövammaisia arjessa. Koiria käytetään kuitenkin laajasti työelämässä näiden näkyvimpien roolien lisäksi. Sosiaali- ja terveysalalla ne voivat tarjota apua niin sosiaalityöntekijälle, lääkärille, psykologille, toimintaterapeutille kuin sairaanhoitajallekin. Eläimet ovatkin olleet osana terveyden ja sairauden ymmärrystä sekä hoitoa jo pitkään. Esimerkiksi useissa muinaiskulttuureissa eläimien henkien nähtiin parantavan sairauksia ja vaivoja, joita ihmisillä esiintyi. Kuitenkin varsinaisesta eläinavusteisesta toiminnasta on kirjoitettu enenemissä määrin Suomessa vasta 2000-luvun alusta lähtien. (Hautamäki, Ramadan, Ranta, Haapala & Suomela-Markkanen 2018.)

Suomen sosiaali- ja terveysala on jatkuvan muutoksen alla erilaisten säästötoimenpiteiden vuoksi. Erityisesti vuoden 2024 aikana on tehty leikkauksia, joilla pyritään luomaan säästöjä velkakierteen vähenemiseksi. (Sosiaali- ja terveysvaliokunta 2024.) Olisi keskeistä löytää toimivia ja kustannustehokkaita vaihtoehtoja. Tämän lisäksi yhä useampi asiakas toivoo vaihtoehtoisia hoitomuotoja olemassa olevien rinnalle. Erityisesti ADHD (aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriö) lapsien vanhemmat ovat aloittaneet kyseenalaistamaan lääkehoitomuotoja, jotka pyrkivät jatkuvalla lääkkeiden käytöllä hoitamaan lapsien ongelmakäyttäytymistä. (Schuck, Yi & O’Haire 2024.) Edellä mainittujen takia eläinavusteisten hoitomuotojen kysyntä kasvaa jatkuvasti, ja saamme uutta tutkimustietoa esimerkiksi koirien tuomista hyödyistä sosiaali- ja terveyspalveluissa.

Kandidaatintutkielman tavoitteena on selvittää miten koiran kanssa työskentely vaikuttaa asiakkaan ja työntekijän vuorovaikutukseen tapaamisen aikana. Tutkimusaiheen valintaa on ohjannut ensisijaisesti oma kiinnostukseni koira-avusteisesti tehtävää interventiota kohtaan ja halu tuoda se tulevaisuudessa osaksi työtäni tulevana sosiaalityöntekijänä. Lisäksi tahdon esittää koiran tarjoamia hyötyjä asiakkaalle niin asiakastapaamisen aikana, kuin sen ulkopuolellakin. Tutkielmassa määritellään ensin keskeiset käsitteet sekä hoivan verkoston malli, jonka avulla vastataan tutkimuskysymyksen. Keskeisten käsitteiden ja hoivan verkoston määrittelyn jälkeen esitellään tutkimuksen toteutus, tavoite, tutkimuskysymys, tutkielman aineisto ja siihen liittyvät analyysimenetelmät. Tulokset esitellään luodun mallinnuksen keinoin, jonka pohjana hoivan verkosto on toiminut. Lopuksi esitellään

johtopäätökset, jossa tulokset tiivistetään sekä pyritään tunnistamaan niiden merkitys koira-avusteisessa työskentelyssä.

2 Tutkimuksen keskeiset käsitteet ja teoreettinen viitekehys

Tässä luvussa esitellään tutkielman keskeisiä käsitteitä, kuten eläinavusteisuus ja ammatillinen eläinavusteinen työ sekä miten ne sijoittuvat suomalaiseen sosiaali- ja terveystalouden kenttään. Lisäksi käsitellään monilajisen vuorovaikutuksen merkitystä eläinavusteisessa toiminnassa, ammattilaisten tapoja orientoitua työskentelyyn ja jaettua mielenteoriaa. Lopuksi esitellään hoivan verkoston malli, joka toimii apuna vastatessa tutkimuskysymykseen.

2.1 Eläinavusteisuus ja ammatillinen eläinavusteinen työ

Eduskunnan Eläinavusteinen työryhmä on perustettu keväällä 2023 ja sen tavoitteena on mm. selvittää, miten eläinavusteisuuden kenttä määritellään Suomessa. Työryhmässä toimii erillinen termistöryhmä, jonka tehtävänä on työstää eläinavusteisen toiminnan määrittelyä. (Eläinavusteinen työ ry 2023) Eläinavusteisuus on Suomessa jaettu neljään luokkaan: eläinavusteinen sosiaali- ja terveysalan työ, eläinavusteinen kasvatus ja opetus, eläinavusteinen hyvinvoinnin edistäminen ja eläinavusteinen vapaaehtois- ja virkistystoiminta (ks. Liite 1.) Ammatillinen eläinavusteisessa työssä eläin työskentelee sosiaali-, terveys-, kasvatus- tai hyvinvointialan ammattihenkilön kanssa. Eläinavusteinen vapaaehtois- ja virkistystoiminta on vapaamuotoisempaa toimintaa, joka ei sisällä tarkasti määriteltyjä tavoitteita ja tätä ei usein dokumentoida. (Lipponen, Vainio, Ikäheimo, Mattila-Rautiainen, Raukola-Lindblom & Paasonen 2023.)

Eläinavusteinen ammattilaistyö taas on tavoitteellista toimintaa, jossa hoito-, opetus-, kuntoutus- tai muussa hyvinvointia edistävässä prosessissa on mukana eläin. Tarkoituksena on edistää ihmisen kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä lisätä motivaatiota työskentelyyn. Toimintaa voidaan toteuttaa yksilön tai ryhmän kanssa esimerkiksi terapiassa. (Hautamäki, Ramadan & Vilhunen 2021.) Ammatillinen eläinavusteinen työ on aina suunnitelmallista, strukturoitua, tavoitteellista ja dokumentoitua (Lipponen ym. 2023; Hautamäki 2021). Asiakkaan kanssa on sovittu selkeät yksilö- tai tilannekohtaiset tavoitteet, joita seurataan tarkasti prosessin aikana. (Hautamäki ym. 2021.) Usein ammatillisessa työssä tavoitellaan asiakkaan luottamuksen ja motivaation vahvistumista. Se perustuu ammatilliseen koulutukseen ja kokemukseen työskentelystä ihmisten kanssa sekä osaamiseen työskennellä eläimien parissa. Asiakastyötä tulee aina toteuttaa turvallisesti, tavoitteellisesti ja vastuullisesti. (Lipponen ym. 2023.)

Lipponen ym. (2023) jakaa eläinavusteisen sosiaali- ja terveysalan työn kuntoutukseen ja terapiaan sekä muihin sosiaali- ja terveysalan palveluihin. (ks. Liite 1.) *Kuntoutus ja terapia -luokassa* eläinavusteista terapiaa voivat tarjota Valviran hyväksymät terapeutit ja psykologit. Eläinavusteista kuntoutusta taas voivat toteuttaa laillistetut sosiaali- ja terveysalan ammattihenkilöt. Kuntoutukseen kuuluu sosiaalinen-, lääkinnällinen- ja ammatillinen kuntoutus, kuntouttava työtoiminta ja vammaispalvelut. Eläimen mukanaoloa hyödynnetään, jos se sopii asiakkaan kuntoutustavoitteisiin ja usein palveluun liittyy lääkärin kanssa tehty hoito- tai kuntoutussuunnitelma. Ammattihenkilöllä tulee olla soveltuva täydennyskoulutus, joka liittyy eläinavusteisuuteen. (Lipponen ym. 2023.) *Muut sosiaali- ja terveysalan palvelut -luokka* määrittelee, että sosiaali- ja terveysalan ammattihenkilö voi hyödyntää eläinavusteisuuttaan työssään, kun se on tarkoituksenmukaista. Toiminta on tavoitteellista, suunnitelmallista ja dokumentoitua. Tavoitteina voivat olla esimerkiksi asiakkaan syrjäytymisen ehkäisy, yksinäisyyden vähentäminen tai mielialan kohentaminen. Eläinavusteista sosiaali- ja terveysalan työtä voivat toteuttaa esimerkiksi lääkäri, sosiaalityöntekijä tai nuoriso- ja yhteisöohjaaja. Ammattihenkilöllä tulee olla soveltuva täydennyskoulutus eläinavusteisuudesta. (Lipponen ym. 2023.)

Eläinavusteisuuden käsitteistö päivittyy jatkuvasti ja tuoreena alana muutokset ovat sille tyypillisiä. Tuore julkaisu Binder ym. (2024) esittääkin uudistusehdotuksia käsitteisiin ja niiden määrittelyyn liittyen. Tavoitteena on heidän mukaansa luoda selkeämpi ja yhtenäisempi kieli, kun kuvataan eläinavusteisia palveluita. (Binder, Parish-Plass, Kirby, Winkle, Skwerer, Ackerman, Brosig, Coombe, Delisle, Enders-Slegers, Fowler, Hey, Howell, Kaufmann, Kienast, Kinoshita, Ngai & Wijnen 2024.) On hyvä huomioida, että esitetyt muutosehdotukset saattavat tulevaisuudessa vaikuttaa myös Suomessa.

2.2 Monilajinen vuorovaikutus eläinavusteisessa toiminnassa

Ihmisen ja eläimen hyvinvoinnin yhteys on tärkeässä roolissa eläinavusteisessa työskentelyssä. Ajatus monilajisuudesta on lähtöisin kiinnostuksesta eri eliölajien vuorovaikutussuhteista, joita ovat käsitelleet mm. ympäristötieteet, eläintutkimus, antropologia, sosiologia ja tieteen- ja teknologiantutkimus. (Hautamäki & Vierimaa 2021.)

Eläinavusteinen työskentely sosiaali- ja terveydenhuollossa on monilajista vuorovaikutusta ihmisen ja eläimen välillä. Usein vuorovaikutustilanteessa on mukana työskentelyä ohjaava

ammattilainen, yksi tai useampi eläin sekä asiakas. Tavoitteena on kohentaa asiakkaan fyysistä, psyykkistä, kognitiivista ja sosiaalista toimintakykyä sekä vuorovaikutustaitoja. Jokaisen asiakkaan kohdalla katsotaan yksilöllisesti, minkälaisia asioita vuorovaikutuksessa tehdään ja mihin niissä keskitytään. (Hautamäki & Vierimaa 2021.) Eläinavusteisessa työskentelyssä voidaan esimerkiksi terapiatilanteessa hyödyntää katsekontaktia, fyysistä kontaktia ja vapaata vuorovaikutusta eläimen ja asiakkaan välillä. Toisinaan eläin on vain kuuntelijana tai tämän käyttäytymistä käytetään mallina tunnereaktioiden ja vuorovaikutuksen käsittelemisessä. Näiden lisäksi eläimen kanssa voidaan tehdä toiminnallisia harjoitteita esimerkiksi motorisen toimintakyvyn parantamiseksi.

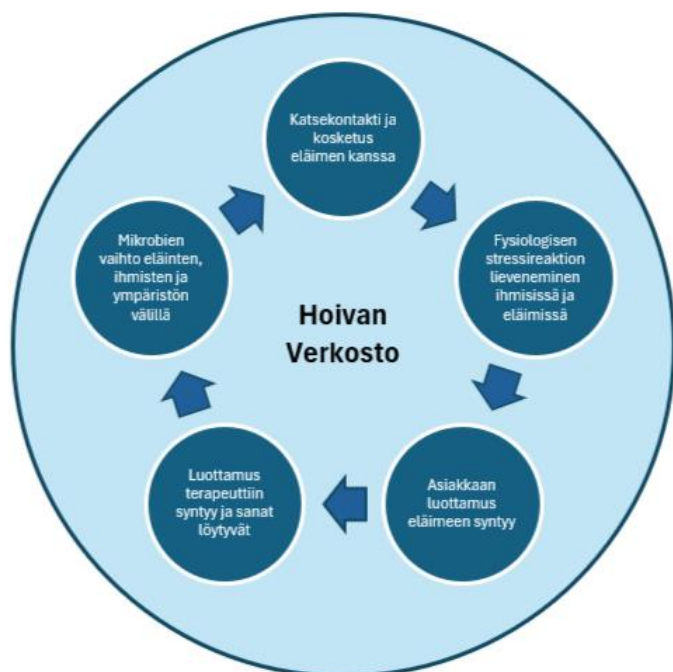
Ammattilaisella voi olla erilaisia tapoja orientoitua monilajiseen vuorovaikutukseen. *Tehtäväorientaatio*ssa eläin on koulutettu toteuttamaan erilaisia tehtäviä asiakkaan kanssa tai ammattilaisen ohjauksessa. Näitä koulutettuja temppeja ja tehtäviä hyödynnetään terapiatilanteissa harjoitteiden tekemisen yhteydessä. *Kontaktiorientaatio* on spontaanimpaa toimintaa, jossa eläimen annetaan itsenäisesti ottaa kontakti asiakkaaseen. Tällöin eläin ja asiakas määrittävät vuorovaikutuksen muodon vapaasti. Tämä saattaa usein muodostua jopa vahingossa eläimen kanssa työskennellessä. Edellä mainittuja orientaatioita hyödynnetään usein sen mukaan, minkälaisen eläinten ja asiakkaiden kanssa työskennellään, sekä millaista vuorovaikutusta tilanne vaatii. (Hautamäki & Vierimaa 2021.)

Eläinavusteisessa työskentelyssä voidaan tunnistaa *jaettu mielentila* eläimen, asiakkaan ja ammattilaisen välillä. Asiakas on tällöin itsenäisesti kontaktissa eläimen kanssa ja ryhtyy muodostamaan toiminnallista sekä ainutlaatuista vuorovaikutussuhdetta. Eläimellä taas nähdään olevan vapaus toimia tilanteessa niin, että se voi halutessaan itsenäisesti luoda kontaktin asiakkaaseen. (Hautamäki & Vierimaa 2021.) Ammattilaisen roolina on toimia tilanteessa kolmantena osapuolena ja tukea vuorovaikutusta. Tämä voi hienovaraisesti ohjata vuorovaikutusta, mutta ns. käsikirjoitusta ei tilanteeseen enää tarvita. Jaetussa mielentilassa jokainen osapuoli toimii yhteistyössä ja vaikuttavat terapeuttisen tilanteen luomiseen. Yleensä tilanne muodostuukin itsestään, kun jaettu mielentila on saavutettu. (Hautamäki & Vierimaa 2021; Hautamäki ym. 2021.) Sen pohjalla nähdään olevan edellisessä kappaleessa käsitellyt tehtävä- ja kontaktiorientaatio. Orientaatioiden myötä tilanteella on raamit, joissa eläin on ohjaajan ohjauksessa. Jaetun mielentilan syntyminen vaatii, että eläin saa enemmän vapautta toimia omista lähtökohdistaan ja ottaa kontaktia asiakkaaseen. Ammattilaisen tulee siis rohkaistua antamaan tilaa tilanteen spontaanimmalle kehittymiselle. (Hautamäki & Vierimaa

2021.) Jaettu mielentila kuitenkin edellyttää, että osapuolet ovat jo sen verran tuttuja, että he osaavat odottaa tietynlaista käyttäytymistä toisiltaan. Mielentilan saavuttaminen saattaa mahdollistaa yllätyksellisiä tilanteita, jotka voivat johtaa positiivisiin oppimistuloksiin. Ammattilaisen onkin kannattavaa arvioida, että miten jaettu mielentila syntyy omassa työssä. Tämän arvioiminen voi helpottaa hahmottamaan minkälaisista toiminnoista asiakkaat hyötyvät eniten. (Hautamäki ym. 2021.)

2.3 Hoivan verkosto

Eläinavusteisessa työskentelyssä tapahtuvaa monilajista vuorovaikutusta voidaan kokonaisuutena kuvata *hoivan verkostona*. Hoivan verkosto on elävä ja muuttuva malli, jossa eläimet, ihmiset ja luontoympäristö kokonaisuutena peilautuvat toisiinsa ja vaikutus ihmisen terveyteen ja hyvinvointiin välittyy monilajisesti. Eläimien, ihmisten ja luontoympäristön nähdään hoivaavan toinen toisiaan. Hoivalla tarkoitetaan huolenpitoa, jossa annetaan turvaa ja suojaa, sekä huolenpitoa ja vaalimista. (Hautamäki & Vierimaa 2021.) Olennaista hoivan verkostossa on, että hoiva välittyy vastavuoroisesti niin, että asiakas ei ole ainoa hoivan vastaanottaja. (Hautamäki & Vierimaa 2021.)

Kuva 1 Hoivan verkosto (Hautamäki & Vierimaa 2021 210)

Edellä esitetty kuva (kuva 1.) havainnollistaa hoivan verkostoa ja sen ulottuvuuksia. Se näyttää kehänä, jonka voidaan nähdä alkavan esimerkiksi hoivan välittymisestä

fysiologisesti. Tähän kuuluu mm. katsekontakti, silittäminen ja vuorovaikutuksen fyysiset sekä kemialliset reaktiot kehossa. Tutkimustietoa siitä, miten eläimien kanssa vuorovaikutuksessa oleminen vaikuttaa fysiologisen stressireaktioiden lievenemiseen sekä luottamuksellisen suhteen syntymiseen on kertynyt jo runsaasti. (Hautamäki & Vierimaa 2021, 210–213; Hautamäki ym. 2021, 9, 19–21). Tutkimuksissa on tarkasteltu erityisesti ihmisen mielihyvä- ja stressihormonitasoja, sydämen sykettä ja verenpainetta. On huomattu, että lyhytkestoisetkin vuorovaikutustilanteet koiran parissa alentavat stressiä ja parantavat mielialaa. (Hautamäki ym. 2021, 19–21.) Stressitasojen laskun myötä vuorovaikutukseen osallistuvat pystyvät rauhoittumaan ja keskittymään työskentelyyn.

Hautamäki ja Vierimaa (2021) kokevat, että luottamuksellinen suhde muodostuu ensin asiakkaan ja eläimen välille. Kokemus turvallisesta suhteesta muodostuu heidän mukaansa eläimen koskettamisesta, sen tarpeista huolehtimisesta ja hoivaamisesta. (Hautamäki & Vierimaa 2021.) Luottamuksen jälkeen mahdollistuu puhe, joka on olennainen osa ihmisten välistä vuorovaikutusta ja etenkin työskentelyä mm. erilaisissa terapiamuodoissa. Hautamäki ja Vierimaa (2021) tuovat esille, että heidän havaintojensa mukaan kielellinen vuorovaikutus mahdollistuu paremmin monilajisessa vuorovaikutuksessa. (Hautamäki & Vierimaa 2021.) Eläin voikin toimia ikään kuin välittäjänä, joka rakentaa ja vahvistaa luottamusta asiakkaan ja työntekijän välillä (Hautamäki ym. 2021). Asiakkaan ja eläimen välisen kontaktin muodostama turvallinen luottamus voi auttaa työntekijään luottamisessa. Tämän ansiosta sanat kuvailla omaa tilannettaan ja toimintakykyä muodostuvat vaivattomammin. Lisäksi vuorovaikutus ei ole vain puhetta, vaan myös nonverbaalista kommunikaatiota. Eri lajien perustunteet ovat hyvin samankaltaisia, joten ne saattavat siirtyä eläimestä ihmiseen ja päinvastoin. Eläimelle on myös tärkeää luottamuksen kokeminen. Aidosti monilajinen ja luottamuksellinen vuorovaikutus mahdollistaa jaetun mielen tilan (ks. s. 8–9) ja siten syntyvän terapeuttisen vaikutuksen syntymisen. (Hautamäki & Vierimaa 2021.)

Hoivan verkostossa ajatellaan eläinavusteisessa työskentelyssä tapahtuvan myös terveyttä edistävää mikrobien vaihtoa. Vaihtoa tapahtuu ihmisten, eläinten ja ympäristön välillä, kun työskennellään esimerkiksi talleilla, maataloilla sekä luonto- ja kaupunkiympäristössä. Nämä maaperän ja eläinten luoman ympäristön bakteerit kulkeutuvat elimistöömme ihon, hengityksen tai suun kautta. Bakteerit vaikuttavat positiivisesti ihmisen omaan mikrobiomiin, jolla taas on vaikutusta mm. monenlaisiin sairauksiin, kuten mielenterveysongelmiin tai tulehduksellisiin tiloihin. (Hautamäki & Vierimaa 2021.)

3 Tutkimuksen toteutus

Tässä luvussa esitellään tutkielman tavoitteet ja tutkimuskysymys. Sen jälkeen tarkastellaan valikoitunutta aineistoa ja keruuprosessia. Lopuksi vielä käsitellään tutkielman analyysimenetelmää ja -prosessia.

3.1 Tutkielman tavoite ja tutkimuskysymys

Tutkimuskysymysten muotoileminen on keskeinen osa kirjallisuuskatsausta ja se ohjaakin koko tutkimusprosessia. Lopullisia tutkimuskysymyksiä edeltää alustava kirjallisuuskatsaus, jonka avulla kysymykset muotoutuvat ja liitetään ne osaksi laajempaa teoreettista kehystä. (Kangasniemi, Utriainen, Ahonen, Pietilä, Jääskeläinen & Liikanen 2013.) Alustavat tutkimuskysymykset tiivistyivät lopulta yhteen, kun tiedonkeruuprosessi eteni.

Tutkimuskysymys:

- Miten koiran läsnäolo vaikuttaa vuorovaikutusprosessiin asiakastapaamisen aikana?

Tutkielman tavoitteena on pyrkiä Hautamäen ja Vierimaan (2021) hoivan verkoston mallia (ks. luku 2.3) hyödyntäen vastata edellä esitettyyn tutkimuskysymykseen.

Vuorovaikutusprosessi nähdään hoivan verkoston tavoin kehämäisenä ja sen osien luonne yhteen kietoutuneena. Tällä tahdotaan havainnollistaa sen monimuotoista luonnetta, joka on jatkuvasti läsnä asiakastapaamisella. Tavoitteena on pyrkiä mallin avulla osoittamaan, kuinka laajasti koira saattaa vaikuttaa vuorovaikutukseen asiakastapaamisen aikana.

3.2 Aineiston keruu ja tutkimusaineisto

Tutkielman aineistonkeruu on toteutettu Turun yliopiston tarjoamaa Volter -kirjastopalvelua ja Google Scholaria käyttäen. Molempien tietokantojen etsinnässä on käytetty hakusanoja, kuten: ”*animal assisted*”, ”*animal assisted intervention*”, ”*eläinavusteinen*”, ”*eläinavusteinen toiminta*”, ”*eläinavusteinen työskentely*”, ”*koira-avusteinen*”, ”*canine assisted*”, ”*dog assisted*”, ”*interaction*” ja ”*communication*”. Näistä on tehty myös yhdistelmiä, kuten ”*”eläinavusteinen*” AND ”koira*”*”. Näiden kahden hakupalvelun lisäksi artikkeleita on etsitty tekoälyä hyödyntävän Elicit -tutkimusapulaisen avulla. Hakuun kirjoitettiin ”*Peer reviewed dog assisted intervention communication*” ja ”*Peer reviewed dog*

assisted intervention interaction”. Elicit -palvelun avulla löytyi jo aikaisemmin valittuja artikkeleita sekä yksi uusi lopulliseen aineistoon päätyneet tutkimus.

Tutkielman aineisto sisältää mahdollisimman tuoreita teoksia, joten yli kymmenen vuotta vanhoja teoksia pyrittiin välttämään. Google Scholarin haussa on esimerkiksi käytetty ”Vuodesta 2024”, ”Vuodesta 2023” ja ”Vuodesta 2020” rajausta. Tämän lisäksi haku on lajiteltu päivämäärän mukaan uusimmasta vanhimpaan. Tämä suoritettiin jokaisen hakukerran yhteydessä.

Sisäänottokriteerit	Poissulkukriteerit
Vertaisarvioitu	Ei-vertaisarvioitu julkaisu
Tuore julkaisu	Huomattavasti yli kymmenen vuotta vanha
Sijoittuu sosiaali- ja terveyspalveluihin	Sijoittuu esimerkiksi pedagogiseen toimintaan
Koira-avusteinen	Muu eläin, kuin koira
Interventio on ammattilaisen pitämä	Vapaaehtoistoimintaa

Aineiston hallinnassa on hyödynnetty Turun yliopiston tarjoamaa Mendeley Reference Manager -ohjelmaa. Alkuun sinne lisättiin kaikki löydettyt artikkelit, jotka vaikuttivat sopivan tutkimuskysymyksen vastaamiseen. Tämän jälkeen aineisto käytiin yksitellen läpi ja poistettiin edellä mainittujen poissulkukriteerien perusteella artikkelit, jotka eivät sopineet tutkielmaan. Lopulliseksi aineistoksi valikoitui 11 artikkelia, jotka ovat kaikki kansainvälisiä tutkimuksia. (ks. liite 2). Näiden kohdalla on pyritty huomioimaan mahdolliset eroavuudet suomalaisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin. Erot eivät kuitenkaan olleet tutkimuksessa merkittäviä. sillä tarkastelun kohteena oli vuorovaikutus, eikä palvelujärjestelmä jossa se tapahtuu.

3.3 Kirjallisuuskatsaus menetelmänä ja abduktiivinen sisällönanalyysi

Kandidaatintutkielma on kirjallisuuskatsaus, joka sisältää abduktiivisen sisällönanalyysin. Siinä keskitytään tutkimuskysymykseen, johon pyritään tuottamaan valitun aineiston perusteella kuvaileva ja laadullinen vastaus. Katsauksen vaiheita ovat tutkimuskysymyksen muodostaminen, aineiston valitseminen, kuvailun rakentaminen ja tuloksien tarkastelu. Lähestymistapana se on aineistolähtöistä ja pyrkii ymmärtämään selitettävää ilmiötä. Vaikka vaiheet ovat edellä mainitusti eritelty erikseen toisistaan, niin luonteeltaan menetelmä on kuitenkin varsin hermeneuttinen ja vaiheet etenevät päällekkäisesti. (Kangasniemi ym. 2013.)

Aineiston valinnassa tuli painottaa sitä, miten ne tukevat tutkimuskysymykseen vastaamista. Arvioinnin kohteena oli esimerkiksi se, miten ne täsmentävät, jäsentävät, kritisoivat tai

avaavat kysymystä. Myös artikkeleiden keskinäiset suhteet vaikuttivat valintaprosessiin, jotta ne saatiin muodostamaan yhtenäinen kuvaus valitusta aiheesta. (Kangasniemi ym. 2013.) Tutkimuskysymys siis ohjasi hakuja, mutta valittu aineisto ei perustu pelkästään rajattuihin hakusanoihin tai kieli- ja aikarajauksiin. Painoarvo on aikaisemman tutkimuksen sisällöllisellä valinnalla eikä niinkään ennalta asetettujen ehtojen mukaisella hakemisella. Sisältöä ja sen suhdetta muihin valittuihin tutkimuksiin voidaan pitää keskeisenä, ei niinkään hakujen yksityiskohtaista ja tiettyä etenemistä noudattavaa prosessia. (Kangasniemi ym. 2013.)

Mendeley Reference Manager -ohjelman avulla käytiin jokainen aineisto läpi niin, että alkuun alleviivattiin sopivat kohdat. Näistä kirjoitettiin ylös yhteisiä teemoja, kuten: *luottamussuhde, sosiaaliset taidot, fyysinen kosketus, kommunikointi ja tunteiden säätely*. Tämän jälkeen artikkelit käytiin uudelleen läpi hyödyntäen Mendeley muistiinpanojärjestelmää.

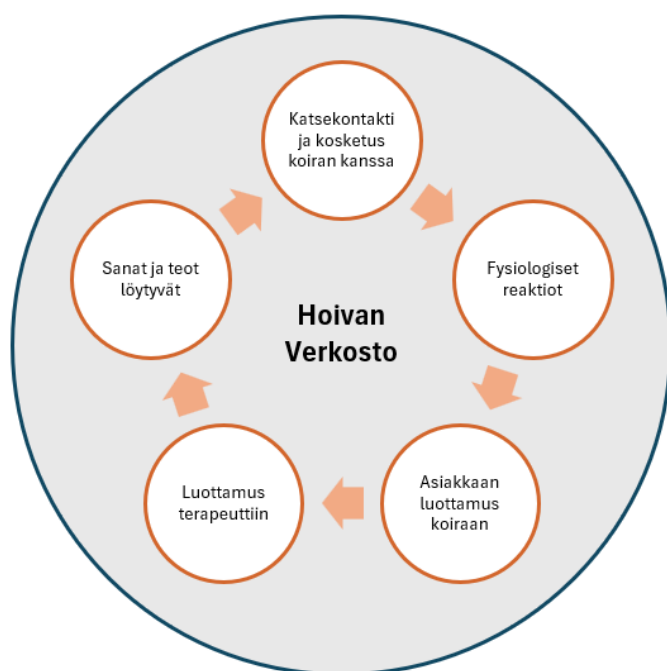
Muistiinpanoihin luotiin hoivan verkoston mallia mukaillen ja aiemmin kerättyjen tietojen perusteella luokat: ”*Katsekontakti ja kosketus koiran kanssa*”, ”*Fysiologiset reaktiot*”, ”*Asiakkaan luottamus koiraan*”, ”*Luottamus terapeuttiin*” ja ”*Sanat ja teot löytyvät*”.

Luokkien luomisen jälkeen aineisto käytiin uudelleen läpi ja niihin lisättiin sieltä löytyneet asiat.

Tutkielmaan valitut aineisto kuvaa tutkittavaa ilmiötä, josta analyysin keinoin luodaan sanallinen ja selkeä kuvaus. Abduktiivisella- eli teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä aineistoa tarkastellaan hoivan verkoston mallin avulla. Aineisto pyritään järjestämään selkeään ja tiiviiseen muotoon ilman, että sen sisältämä informaatio katoaa. Hajanaisesta aineistosta luodaan informaatiota teorialähtöisesti, joka selkeyttää ja yhtenäistää aineistoa, samalla vastaten tutkimuskysymykseen. Tavoitteena on analyysin keinoin luoda aineistoon selkeyttä niin, että siitä pystyy tekemään selkeitä ja luotettavia johtopäätöksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2018.) Tässä tutkielmassa hyödynnetään Hautamäen ja Vierimaan (2021) hoivan verkoston mallia luokittelun apuna. Luokat toimivat apukeinona tiivistäen tarkasteltavaa aineistoa. Niiden avulla aineisto järjestetään ja ryhmitellään paremmin tarkasteltavaan sekä ymmärrettävään muotoon. (Tuomi & Sarajärvi 2018.). Luokittelussa *vuorovaikutus* jaettiin hoivan verkosto -teorian avulla viiteen osaan: ”*Katsekontakti ja kosketus koiran kanssa*”, ”*Fysiologiset reaktiot*”, ”*Asiakkaan luottamus eläimeen*”, ”*Luottamus terapeuttiin*” ja ”*Sanat ja teot löytyvät*”. Luokkien luomisen jälkeen aineistosta etsittiin näiden piirteitä ja niiden avulla vastattiin tutkimuskysymykseen.

4 Koira asiakastapaamisessa – hoivan verkoston näkökulma

Tässä luvussa käsitellään aineistosta esille nousseita vuorovaikutuksen elementtejä. Tarkastelussa on hyödynnetty hoivan verkostoa, joka on muokattu tutkimustuloksiin sopivaksi. Mallin avulla on muodostettu viisi luokkaa: ”Katsekontakti ja kosketus koiran kanssa”, ”Fysiologiset reaktiot”, ”Asiakkaan luottamus koiraan”, ”Luottamus terapeuttiin” ja ”Sanat ja teot löytyvät”. Näiden avulla vuorovaikutusta asiakastilanteessa tarkastellaan eri näkökulmista, samalla huomioiden asioiden yhteen kietoutunut luonne.

Kuva 2 Tutkimustulosten pohjalta muodostunut hoivan verkoston -mallinnus

4.1 Katsekontakti ja kosketus koiran kanssa

Katsekontakti ja kosketus koiran kanssa -luokka käsittelee koiran kanssa luodun kontaktin hyötyjä asiakkaalle. Vuorovaikutuksen ytimenä voidaan nähdä kyky kiinnostua ja pyrkiä kontaktiin muiden ihmisten kanssa, sekä toisen vuorovaikutukseen vastaaminen. Kontakti voi syntyä katseesta, lähelle tulemisesta, kosketuksesta tai puheesta. Vuorovaikutuksessa toimiminen sisältää laajasti eri neurokognitiivisia elementtejä. (Ervast & Raukola-Lindblom 2021.)

Katsekontakti ja kosketus koiran kanssa	<ul style="list-style-type: none"> • Rauhoittaa ja vähentää ahdistuneisuutta • Mieliala kohenee • Vaikeiden asioiden käsitteleminen helpottuu • Tuo lohtua • Toimii siirtymäobjektina ja ihmissuhteen korvaajana • Harjoittaa vuorovaikutustaitoja • Harjoittaa visiomotorista koordinaatiota ja hienomotoriikkaa
--	--

Taulukko 1. Katsekontakti ja kosketus koiran kanssa -luokan tulokset. (ks. Liite 3.)

Terapeutit ovat kokeneet, että koiran ansiosta asiakkaiden mieliala on kohentunut ja ahdistuneisuus vähentynyt. He kuvailevat koiran toimivan rauhoittavana läsnäolona asiakastapaamisissa ja auttavan erityisesti lapsia harjoitteiden tekemisessä. (Hill, Ziviani & Driscoll 2020.) Koira helpottaa kontaktin luomista ja tutkimuksissa ilmeneekin, että koiran katsominen lisää sosiaalista vuorovaikutusta, erimerkiksi naurua. (Nieforth, Guerin, Stehli, Schuck ym. 2024.) Erityisesti autismin kirjoilla olevien henkilöiden on nähty hyötyvän kommunikoinnista koirien kanssa. Koirat toimivat ilman taka-ajatuksia, tarkoituksenmukaisesti ja määrätietoisesti. Ne eivät sano toista ja tee toista, vaan ne toimivat suhteellisen ennalta-arvattavalla tavalla. Ammattilaisten tulisi erityistarpeita omaavien asiakkaiden kohdalla tarkoituksella luoda sosiaalisia interaktioita koiran kanssa, jotka edesauttavat kontaktiin vaadittavien taitojen kehittymistä. (Fung & Leung 2014.)

Useammassa tutkimuksessa mainittiin koiran rauhoittavasta vaikutuksesta (Schooten, Peters-Scheffer, Enders-Slegers, Verhagen & Didden 2024; Compitus 2019; Hill ym. 2020). Esimerkiksi asiakkaiden kokeman ahdistuneisuuden havaittiin vähentyvän koiran ollessa työskentelyssä mukana (Wołyńczyk-Gmaj, Ziólkowska, Rogala, Ścigała, Bryła, Gmaj & Wojnar 2021.) Schooten ym. tutkimuksessa potilaat ilmaisivat, että koiran kosketus lohdutti ja auttoi heitä tuntemaan olonsa rauhalliseksi. Lisäksi koiran läsnäolo ja kontakti auttoivat heitä luomaan kontaktin myös muihin ihmisiin. Tapaamisen aikana he pystyivät silittämään, halaamaan ja leikkimään koiran kanssa, joka rentoutti potilaita. (Schooten ym. 2024.) Työskentelyn aikana asiakas saattoi hakea kontaktia koiraan istumalla lattialla, kutsumalla tämän luokseen ja silittämällä koiraan niin, että tämä oli työntekijän ja asiakkaan välissä keskustelun aikana. Tämä auttoi tapaamisella käsittelemään vaikeita asioita ja haastavat hetket pystyttiin koiran avulla luomaan helpommiksi. (Schooten ym. 2024.)

“When I had re-experiences, I would come in sad and tired. Then I would sit with the dog, and I would calm down. One time the dog licked the tears off my cheeks, which made me laugh. Then we started to work with the dog as we always do. I felt much better when I left after the session.” (Schooten ym. 2024. 545)

Suom. ”Kun oireeni uusiutuvat, tulisin tapaamiselle surullisena ja väsyneenä. Sitten istuisin koiran kanssa alas ja rauhoittuisin. Kerran koira nuoli kyyneleet poskiltani, joka nauratti minua. Sen jälkeen aloimme työskentelemään koiran kanssa niin kuin me aina teemme. Tunsin oloni paljon paremmaksi tapaamisen jälkeen.”

Lapsi voi hakea lohtua silittämällä lempileluaan. Koiran silittäminen on nähty tuovan turvaa ja lohtua kuin lelu. Koira voi toimia siirtymäobjektina, jonka avulla pyritään luomaan tunnetta hoivasta. Asiakastapaamisessa koiran halaaminen voi myös toimia tilanteessa, jossa ammattilaisen halaaminen ei olisi soveliasta. Tällöin koira voi toimia siirtymäobjektin lisäksi myös ihmissuhteen korvaajana. (Compitus 2019.) Compituksen artikkelissa tuotiin esille, että asiakas oli ostanut itselleen terapiakoiraa muistuttavan pehmolelun, jota silittämällä hän pystyi rauhoittamaan itsensä. Näin hän pystyi käyttämään tätä siirtymäobjektina, kun aito koira ei ollut läsnä. (Compitus 2019.)

Kosketuksen avulla pystytään harjoittelemaan vuorovaikutustaitoja. Asiakas pystyy esimerkiksi opettelemaan tunnistamaan vastapuolen reaktioita ja empatiaa. Tällöin tarkkaillaan koiran osoittamia reaktioita silittämisen, harjaamisen tai hieronnan yhteydessä. Koiran vaivaantuessa tulee asiakkaan perääntyä ja antaa tilaa. Asiakas oppii tunnistamaan, kun koira osoittaa olevansa halukas vuorovaikutukseen. (Compitus 2019.) Työntekijä voi tilanteen avulla aloittaa keskustelun fyysisistä rajoista asiakkaan kanssa. Näin he pystyvät koiran kosketuksen välityksellä puhumaan rajojen asettamisen tärkeydestä ja harjoitella tunnistamaan niitä. Lisäksi asiakkaan kanssa voidaan keskustella, että rajojen asettaminen ei tarkoita vihaa. On ymmärrettävää, että niiden asettaminen on tärkeää asiakkaan oman hyvinvoinnin kannalta. (Compitus 2019.)

Visiomotorinen koordinaatio ja hienomotoriikka ovat keskeisiä taitoja ihmisen fyysisessä kehityksessä, mutta niillä on tärkeä rooli myös emotionaalisen ja sosiaalisen kehityksen kannalta. Motoristen taitojen avulla ihminen pystyy olemaan vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Niiden avulla he oppivat tuntemaan ympärillä olevan tilan ja toiset ihmiset. Koiran läsnäolon on raportoitu positiivisesti vaikuttavan kognitiivisiin toimintoihin, kuten liikkeisiin keskittymiseen ja visiomotoriseen koordinaatioon. (Scorzato, Zaninotto, Romano, Menardi, Cavedon, Pegoraro, Socche., Zanetti & Coppiello 2017.) Tämä todettiin erityisesti tutkimuksessa, jossa tarkasteltiin koira-avusteisen terapian vaikutuksia kehitysvammaisille henkilöille. Koska heillä on usein haasteita kognitiivisten toimintojen

kanssa, koira tuo edellä mainituista syistä erityisesti hyötyjä tälle asiakasryhmälle. (Scorzato ym. 2017.)

4.2 Fysiologiset reaktiot

Fysiologiset reaktiot -luokka käsittelee koiran tuomia kehollisia vaikutuksia asiakkaalle. Tarkastelun kohteesta on rajattu pois eläimen ja työntekijän fysiologiset reaktiot. Hautamäki ja Vierimaa (2021) esittävät kaikkien osapuolten reaktiot mallissaan, mutta tässä tutkielmassa keskitytään vain asiakkaan kokemukseen. Kiinnostus eläimien ja ihmisten väliseen kontaktiin sekä sen vaikutuksesta psyykkiseen ja fyysiseen terveyteen on ollut enenemissä määrin huomion kohteena. Näiden välistä korrelaatiota ei kuitenkaan ole neurofysiologian näkökulmasta vielä täysin ymmärretty. Tämä korrelaatio on kuitenkin keskeistä, kun halutaan ymmärtää ihmisen ja eläimen välisen suhteen vaikutusta eläinavusteiseen terapiaan. Lisäksi se on keskeistä toimivien ja laadukkaiden interventiomenetelmien suunnittelussa. (Marti, Petignat, Marcar, Hattendorft, Wolf, Hund-Georgiardi & Hediger 2022.)

Fysiologiset reaktiot	<ul style="list-style-type: none"> • Verenpaineen lasku • Sykkeen lasku • Kortisolitasojen lasku • Affektioon ja sitoutumiseen liittyvien neurokemikaalien nousu • Etuotsalohkon aktivaatio • Serotoniinin erityksen kasvu • Oksitosiinin erityksen kasvu
------------------------------	--

Taulukko 2. *Fysiologiset reaktiot* -luokan tulokset. (ks. Liite 3.)

Useimmat aineistot tuovat esille, että aiemmissa tutkimuksissa on havaittu koiran aiheuttavan fysiologisia reaktioita positiivisen interaktion myötä. Ilmenneitä vaikutuksia nähdään olevan esimerkiksi verenpaineen, sykkeen ja kortisolitasojen lasku. Edellä mainitut taas nostattavat affektioon ja sitoutumiseen liittyviä neurokemikaaleja, esimerkiksi β -endorfiinia, oksitosiinia ja prolaktiinia. (Marti ym. 2022; Wołyńczyk-Gmaj ym. 2021; Compitus 2019; Menna, Santaniello, Amato, Ceparano, Maggio, Sansone, Formisano, Cimmino, Perruolo & Fioretti 2019.)

Kontakti koiran kanssa nähtiin aktivoivan aivojen etuotsalohkon eli prefrontaalisen toimintaa. Tämän aivolohkon toiminta on todettu olevan osallisena ns. ”korkeamman ajattelun” toiminnoissa, kuten keskittymisessä, työmuistissa ja ongelmanratkaisussa. Näiden lisäksi se on keskeinen sosiaalisissa ja emotionaalisissa prosesseissa, jotka ovat tärkeitä vuorovaikutuksessa. Etuotsalohkon on nähty olevan yhteydessä keskeisiin emotionaalisiin toimintoihin vaikuttaviin aivojen osiin, kuten manteliumakkeeseen. (Marti ym. 2022.)

Koiraan katsominen, passiivisesti koskettaminen ja aktiivisesti silittäminen kaikki lisäsivät aktivaatiota aivojen prefrontaalilohkossa. Mitä läheisempi vuorovaikutus oli, eli mitä lähemmäs henkilö meni koiraa tai oli koiran kanssa, sitä suurempi oli aivojen stimulaation intensiteetti. Tämä johti myös voimakkaampaan aktivaatioon aivoissa. (Marti ym. 2022.) Marti ym. tutkimuksessa ehdotetaan, että vuorovaikutus koiran kanssa saattaa parantaa tilanteeseen keskittymistä ja näin ollen tuottaa enemmän emotionaalista kiihottumista (emotional arousal). Tätä verrattiin elottomaan koirapehmoleluun, joka ei tuottanut aitoon koiraan verrattavia reaktioita. Lisäksi tutkimuksessa huomattiin, että aivojen aktivaatio prefrontaali-alueella kasvoi eräiden kemiallisten aineiden osalta (O₂Hb ja tHb -tasot), kun kontakti koiran kanssa toistettiin uudelleen. Sama ei toteutunut kontrollissa käytetyn pehmolelun kanssa. Tutkimuksessa todetaan, että koiran tuttuudella saattaa olla vaikutus edellä mainittuun eroon aivojen aktivaatiossa. Tätä tulee kuitenkin tutkia tarkemmin, sillä tutkimuksen eri kemiallisten aineiden saturaatio ei näyttänyt samoja tuloksia (HHb ja happi). (Marti ym. 2022.)

Neuromodulaattorit ovat aineita, jotka kuljettavat tietoa hermosoluihin lisäämällä tai vähentämällä hermostollista aktiviteettia. Serotoniini ja oksitosiini ovat tärkeitä neuromodulaattoreita ihmisten kokemille tunteille ja käyttäytymiselle, kuten kiintymykselle ja yleiseen sosialisointiin. Tämän lisäksi ne osallistuvat esimerkiksi stressin ja ahdistuksen kontrollointiin. (Menna ym. 2019.) Mennan ym. (2019) tutkimuksessa tutkittiin koiran vaikutusta tutkittavien henkilöiden serotoniini- ja oksitosiinitasoihin dialyysin aikana. Tutkittavat sairastivat munuaisten vajaatoiminnasta johtuvaa munuaistautia, jonka vuoksi he joutuivat käymään dialyysissä. Aiemmissä tutkimuksissa on osoitettu, että munuaistaudista kärsivät ovat alttiita psyykkisille ongelmille, kuten masennukselle ja ahdistukselle. Nämä taas heikentävät kokonaisvaltaista hyvinvointia, sillä henkilöt todennäköisemmin alkavat laiminlyömään omia dialyysihoitojaan. (Menna ym. 2019.) Menna ym. (2019) halusivat juuri edellä mainittujen syiden vuoksi kokeilla koira-avusteista toimintaa dialyysin aikana. He halusivat, että potilaat tuntisivat olonsa mukavaksi hoidon aikana, mikä parantaisi mahdollisuuksia sosiaaliseen kanssakäymiseen. (Menna ym. 2019.) Tutkimuksessa he mittasivat potilaiden serotoniini- ja oksitosiinitasot. Koiran läsnäolon nähtiin vaikuttavan serotoniinin ja oksitosiinin erityyseen positiivisesti kehossa. Lisäksi potilaiden sosiaalisuus parantui ja heistä tuli tuttavallisempia muiden potilaiden sekä henkilökunnan kanssa. (Menna ym. 2019.)

4.3 Asiakkaan luottamus koiraan

Asiakkaan luottamus koiraan -luokassa tarkastellaan millaisia hyötyjä koiran luoma luottamuksellinen suhde asiakkaaseen tuo. Asiakkaan motivaatio ja halukkuus yhteistyöhön ovat tärkeitä elementtejä menestyksekkään asiakastapaamisen toteutumiseen. Koiran on havaittu kasvattavan motivaatiota ja parantavan mm. keskittymistä, sosioemotionaalista toimintaa ja terapeutin suhteen muotoutumista. (Schooten ym. 2024; Marti ym. 2022.) Edellä mainittujen asioiden parantuminen todennäköisesti edesauttaa oppimista ja asiakastapaamisen tavoitteisiin pääsyä (Marti ym. 2022).

Asiakkaan luottamus koiraan	<ul style="list-style-type: none"> • Sosiaalinen ja emotionaalinen tuki • Motivaatio ja sitoutuminen työskentelyyn • Sosioemotionaalinen toiminta lisääntyi • Asiakkuuden aloitus helpottuu ja asiakkaan kokema stigma vähentyy
------------------------------------	---

Taulukko 3. Asiakkaan luottamus koiraan -luokan tulokset. (ks. Liite 3.)

Useammassa artikkelissa mainitaan koiran läsnäolon tarjoamasta sosiaalisesta- ja emotionaalista tuesta, joka on edesauttanut myös motivaatiota sekä sitoutumista työskentelyyn. (Schooten ym. 2024; Hill ym. 2020 & Compitus 2019). Sosiaali- ja terveyspalveluiden piiriin tulleilla henkilöillä on usein ongelmia, jotka saattavat näkyä heidän sosiaalisessa ympäristössään. Schooten ym. (2024) artikkelin potilailla oli pieni sosiaalinen verkosto ja heidän kontaktinsa muihin ihmisiin vähäistä. Useampi potilas kertoi lämmöllä suhteesta, jonka he olivat luoneet koiran kanssa. He kertoivat koiran olevan kuin kumppani, joka tunnisti, ymmärsi ja oli aina iloinen työskennellessään heidän kanssaan. (Schooten ym. 2024.)

Koiran läsnäolo motivoi asiakkaita palaamaan tapaamiselle, vaikka he kokivat vointinsa huonoksi. Heidän positiivinen mielipiteensä koirasta ja halunsa nähdä tämä uudelleen antoi syyn tulla takaisin asiakastapaamiselle. Tämä on merkittävä asia erityisesti henkilöille, jotka ovat alttiita jättämään kuntoutuksen sekä työskentelyn kesken. (Schooten ym. 2024; Hill ym. 2020; Compitus 2019.) Asiakkuuden aloittaminen on nähty myös helpottuvan koiran läsnäolon ansiosta. Compituksen (2019) artikkelissa tuodaan esille, että asiakas oli pystynyt samaistumaan koiraan rescue -taustan vuoksi. Koiralla oli ollut melko vaikea menneisyys, jonka asiakas koki samaistuttavana. Sen ansiosta asiakkaan ja koiran välille oli syntynyt yhteyden tunne jo ensimmäisestä tapaamisesta lähtien. Alussa asiakas oli haluton aloittamaan terapian. Tämä kuitenkin palasi viikoittain terapiaan, sillä hän halusi aina tulla tapaamaan

koiraa (Compitus 2019.) Hill ym. (2020) tutkimuksessa myös huomattiin koiran lisäävän asiakkaiden motivaatiota. Tutkimuksessa haastateltiin autististen lasten kanssa työskenteleviä toimintaterapeutteja, jotka hyödynsivät koiraa omassa työssään. Kaikki osallistujat kertoivat tunnistavansa, että koiran tuominen toimintaterapiaan auttoi motivaation kasvattamisessa. He kokivat lapsien olevan motivoituneempia työskentelemään tapaamisen aikana ja tätä pidettiin tärkeänä erityisesti terapian aloittamisen kannalta. (Hill ym. 2020.)

Koiran ja asiakkaan välille voi muodostua erityinen suhde, jossa koira toimii kaverina tai kumppanina työskentelyn aikana. Tämä tarjoaa ehdotonta tukea, ei arvostele tai vaadi asiakkaalta mitään tiettyä. Erityisesti Hill ym. tutkimuksessa toimintaterapeutit painottivat, että koiran tarjoama ”ei ihminen” läsnäolo on auttanut luomaan emotionaalisesti turvallisen tilan. Autistiset lapset näyttävät samaistuvan koiraan paremmin, kuin ihmiseen. (Hill ym. 2020.) Asiakas saattaa tuntea olonsa vähemmän stigmatisoituneeksi, kun koira on mukana tapaamisissa (Compitus 2019). Lisäksi erityisesti Schooten ym. (2024) tutkimuksessa, jossa oli mukana kehitysvammaisia henkilöitä, korostettiin koiran tuomaa normaaliuuden tunnetta. Koiran nähtiin olevan keskipisteenä asiakkaan ongelmien sijaan. Tutkimuksessa kävi ilmi, että potilaat kokivat mielenterveyspalveluiden keskittyvän usein vain heidän ongelmiinsa. Toisin oli koiran kanssa tehtävän terapian kohdalla. (Schooten ym. 2024.)

“Therapy starts with a happy dog, who wags when I stand at the front door, whom I go to pet and with whom I chat when I come in. That dog doesn’t ask “How are you?” I think that’s a rotten question, usually because I can’t say I’m doing well.” (Schooten ym. 2024 547.)

Suom. “Terapia alkaa iloisella koiralla, joka heiluttaa häntäänsä kun seison ovella, ketä menen silittämään ja kenelle puhun sisälle tullessa. Se koira ei kysy, että ”Miten voit?” Mielestäni tuo on älytön kysymys, sillä usein en voi sanoa voivani hyvin.”

Schooten ym. (2024) tutkimuksessa kävi ilmi, että henkilöt kokivat olevansa vain ympärivuorokautista hoitoa vaativia potilaita. He kokivat usein haasteita ymmärtämisen suhteen tai eivät aina pysyneet muiden ihmisten tahdissa kehitysvammansa vuoksi. Koira-avusteisen terapian aikana he kuitenkin kokivat itsensä normaaliksi, koska he tekivät harjoitteet yhdessä koiran kanssa. He kokivat hallinnan tunnetta ja pysyväänsä paremmin mukana harjoitteissa. (Schooten ym. 2024.) Tehdessä kävelylenkkejä koiran kanssa he myös huomioivat muiden reagoivia heihin. Näiden aikana he havainnoivat, että koiran kanssa ulkoillessa toiset ihmiset eivät kohdelleet heitä vain ympärivuorokautista hoitoa vaativina

potilaina. Heidät nähtiin ihmisinä, joka olivat vain kävelyttämässä koiraa. (Schooten ym. 2024.)

4.4 Luottamus terapeuttiin

Luottamuksellisen suhteen luominen asiakkaan kanssa on yksi keskeisimpiä tavoitteita sosiaali- ja terveystalveluiden ammattilaisilla. *Luottamus terapeuttiin* -luokassa tarkastellaan, että miten koira vaikuttaa tämän luottamuksen luomisessa.

<p>Luottamus terapeuttiin</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Koira toimii sosiaalisena edistäjä ja jäänmurtajana • Edesauttaa luottamuksen luomista • Työntekijän ja koiran välinen suhde auttaa asiakasta lähestymisessä • Positiiviset vaikutukset työntekijän työhyvinvointiin ja asiakkaan kanssa työskentelyyn
--------------------------------------	---

Taulukko 4. Luottamus terapeuttiin -luokan tulokset. (ks. Liite 3.)

Koiran on nähty edistävän luottamuksen muodostumista ja voimistavan yhteyttä asiakkaan ja työntekijän välillä. (Hill ym. 2020; Compitus 2019; Fung ym. 2014.) Koira nähdään eräänlaisena *sosiaalisena edistäjänä* tai *jäänmurtajana* (Social lubricant, social catalyst, social ice-breaker), joka edesauttaa asiakkaan luottamusta työntekijään (Compitus 2019; Fung ym. 2014). Koirasta puhuminen asiakastapaamisen aikana koetaan helpottavan luottamuksellisen suhteen muodostumista. Asiakas ja työntekijä voivat aloittaa tapaamisen puhumalla koirasta ja näin ollen siirtyä luontaisesti tapaamisessa käsiteltäviin asioihin. (Schooten ym. 2024; Hill ym. 2020; Compitus 2019.) Luottamuksellisen suhteen ansiosta asiakas pystyy vapaammin ilmaisemaan hänelle vaikeita asioita, näin ollen edesauttamaan omaa kuntoutusprosessiaan.

Asiakas havainnoi koiran ja työntekijän välistä suhdetta. Tämä tapahtuu usein ensimmäisillä tapaamisilla ja asiakassuhteen muodostumisen alkuvaiheessa. (Schooten ym. 2024; Hill ym. 2020; Compitus 2019.) Asiakkaan on helpompi itse lähestyä työntekijää, kun tämä on huomannut koiran reagoivan positiivisesti omistajaansa. He ovatkin tuoneet esille, että ovat uskaltaneet ottaa kontaktia työntekijään, kun ovat nähneet tämän olevan kiltti ja iloinen koiralleen. Positiivinen suhde koiran ja työntekijän välillä siis edesauttaa asiakkaan sekä työntekijän luottamuksen syntymistä. (Schooten ym. 2024; Compitus 2019.)

“The therapist is kind and cheerful to the dog so I think she is a sweet woman [. . .] I used to walk away when I got scared. With the dog, I learned to face the situation. A dog is different from a human, a dog is real and less complicated. It won’t cheat on

you. Now, we [the therapist and I] chat and laugh about the behaviour of the dog and about ourselves.” (Schooten ym. 2024 546)

Suom. ”Terapeutti on kiltti ja iloinen koiralle, joten ajattelen hänen olevan mukava nainen [...] ennen kävelin pois, kun minua pelotti. Koiran kanssa olen oppinut kohtaamaan tilanteen. Koira on erilainen, kuin ihminen, koira on aito ja ei niin monimutkainen. Se ei petä sinua. Nyt me [terapeutti ja minä] puhumme ja nauramme koiran sekä itsemme käyttäytymistä.”

Hill ym. (2020) tutkimuksessa kävi ilmi, että tutkimukseen osallistuneet henkilöt hyötyivät koiran läsnäolosta oman työpäivänsä aikana. Koira rohkaisi heitä oman hyvinvointinsa ylläpitoon päivän aikana. He olivat vastuussa koiran huolehtimisesta, joka pakotti heidät liikkumaan ja käymään ulkona. Näin ollen he siis pitivät taukoja, jotka moni kertoi laiminlyövänsä muutoin. (Hill ym. 2020.) Tutkimuksessa ilmeni myös, että toimintaterapeutit pitivät itseään parempana terapeuttina koiran ansiosta. Eräs tutkittava kertoi tunnistavansa, että koiran kanssa työskentely auttoi häntä paremmin huomioimaan asiakkaan tavoitteet terapian aikana. (Hill. ym. 2020.)

4.5 Sanat ja teot löytyvät

Aineistona toimineet tutkimukset osoittivat koiran tuovan kattavasti hyötyjä asiakkaalle ja työntekijälle asiakastapaamisen aikana sekä sen jälkeen. (ks. Liite 3.) Erityisesti koiran nähtiin auttavan asiakasta ilmaisemaan itseään niin verbaalisesti kuin nonverbaalisestikin. *Sanat ja teot löytyvät* -luokka tarkastelee koiran tuomia konkreettisesti havaittavia hyötyjä asiakastyöskentelyyn.

<p>Sanat ja teot löytyvät</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikeista asioista puhumisen kynnyks madaltuu ja työskentely nopeutuu • Abstraktien asioiden sanoittaminen helpottuu • Tunteidensäätelyntaitojen kehittyminen • Minätietoisuus ja omatunnon koheneminen • Sosiaaliset taidot • Lisääntynyt sosiaalinen interaktio • Kommunikaatiotaitojen parantuminen • Ongelmakäyttäytymisen väheneminen • Tekemällä oppiminen ja harjoitteet auttavat asiakasta tärkeiden taitojen opettelussa • Oman kehonkielen tiedostaminen parantuu
--------------------------------------	--

Taulukko 5. Sanat ja teot löytyvät -luokan tulokset. (ks. Liite 3.)

Koiran kanssa työskennellessä on nähty, että kynnyks omien asioiden jakamisesta madaltui. (Schooten ym. 2024; Hill ym. 2020; Compitus 2019). Esimerkiksi Compituksen (2019) tutkimuksessa 16-vuotias asiakas oli kokenut haastavaksi luottaa aiempiin ammattilaisiin, eikä

ollut täten pystynyt luomaan heihin kestäviä suhteita. Tämä oli kokenut rankan varhaislapsuuden, johon liittyi seksuaalista hyväksikäyttöä ja äidin epävakaa persoonallisuus. Tämä oli koira tuoman lohdun ja turvallisen ilmapiirin ansiosta pystynyt avautumaan nopeammin vaikeasta menneisyydestään. (Compitus 2019.) Edellä mainittu asiakastapaus on hyvä esimerkki siitä, miten koira voi auttaa asiakasta puhumaan ja näin ollen nopeuttaa asiakkuuden aloitusta. Työskentelyn nopeutuminen koiran ansiosta on todettu myös aineiston muissa tutkimuksissa, joissa tämän nähtiin tehostavan keskustelua. (Schooten ym. 2024; Hill ym. 2020). Esimerkiksi Hill ym. (2020) tutkimuksessa toimintaterapeutit kokivat, että he pääsivät nopeammin siirtymään tavoitteelliseen terapiaan. Erityisesti silloin, kun asiakkailla oli aiempia haasteita edellisistä ”traditionaalisimmista” terapioidista, jotka eivät sisältäneet koiraosana työskentelyä. (Hill ym. 2020.)

Koiran on nähty helpottavan sanoittamaan asioita. Erityisesti, kun puhutaan abstrakteista asioista, kuten omien rajojen asettamisesta, toisten rajojen huomioimisesta tai tunnesäätelystä. Aineiston tutkimukset esittivät, että koira voidaan käyttää apuna edellä mainittujen kaltaisissa tilanteissa. (Schooten ym. 2024; Hill ym. 2020; Compitus 2019.) Compituksen (2019) tutkimuksessa asiakkaan kanssa koira hyödynnettiin tunteidensäätelyn opettelemisessa. Koira reagoi, kun asiakas osoitti kehollisesti epämiellyttävää tunnetta ja tarjoutui silitettäväksi, kun tätä lähestyttiin rauhallisesti koiran omien rajojen puitteissa. Työntekijä pystyi kiinnittämään asiakkaan huomion koiran reaktioihin ja tämän avulla keskustelemaan miten tunteita tulee hallita. Nämä tilaisuudet tarjosivat mahdollisuuden sanoittaa abstrakteja asioita, jotka saattaisivat muuten jäädä pintapuoliseksi tai muuten liian vaikeiksi ymmärtää. (Compitus 2019.) Lisäksi harjoitteiden avulla koiran ansiosta asiakkaiden minätietoisuus ja varmuus omista taidoista koheni. (Schooten ym. 2024; Hill ym. 2020; Compitus 2019.) Asiakas pystyy koiran ansiosta tarkastelemaan omaa käyttäytymistään ja oppimaan itsestään.

Sosiaalisten taitojen havaittiin parantuvan, kun työskenneltiin koiran kanssa. (Vidal R., Vidal L., Lugo, Ristol, Domènec, Casas, Veiga, Vico, Ramos-Quiroga & Gómez-Barros 2023; Hill ym. 2020; Scorzato ym. 2017). Koiran tuomat positiiviset vaikutukset sosiaalisiin taitoihin ja kommunikaatioon ovat havaittu erityisesti erityistä tukea kaipaavilla asiakkailla, kuten kehitysvammaisilla henkilöillä, ADHD- ja autismin kirjoilla olevilla lapsilla sekä FASD (Sikiöaikainen alkoholi-altistus, Fetal Alcohol Spectrum Disorder) -asiakkailla. (Nieforth ym. 2024; Schooten ym. 2024; Vidal ym. 2023; Hill ym. 2020; Schuck, Emerson, Abdullah,

Fine, Stehli & Lakes 2018; Scorzato ym. 2017; Fung ym. 2014.) Esimerkiksi Fungin ym. (2014) tutkimuksessa havaittiin, että autististen lapsien sosiaalinen kommunikaatio parantui merkittävästi verrattuna verrokkiryhmään. Lisäksi havaittiin, että lapset ilmaisivat toiveensa nähdä koiran ja kertoivat mukavista muistoista sekä kokemuksista koiran kanssa työskentelystä. Tällainen käytös saattaa tutkijoiden mukaan viitata piilevän puheen (latent speech) ilmenemiseen lapsilla. (Fung ym. 2014.)

Sosiaalisen interaktion eli kanssakäymisen nähtiin parantuvan sekä lisääntyvän koiran ollessa läsnä työskentelyssä. Erityisesti toisten ihmisten kanssa käytävä suora sosiaalinen interaktio lisääntyi. (Nieforth ym. 2024; Schooten ym. 2024.) Esimerkiksi Nieforthin ym. (2024) tutkimuksessa havainnoitiin ADHD lapsia, jotka osallistuivat koiran kanssa tehtävään kognitiiviseen käyttäytymisterapiaan interventio-oppimissuunitelmassa. Verrokkiryhmässä tarkasteltiin elävän koiran sijaan pehmolelua, jolla pyrittiin kontrolloimaan aidon koiran vaikutusta. Interventioissa lapset kirjoittivat erilaisia päiväkirjoja, lukivat ja oppivat erilaisista psyykkisistä itsesäätelytaidoista (coping mechanisms). Tutkimuksessa huomattiin, että erityisesti ihmistenvälinen sosiaalinen kanssakäyminen kasvoi ajan myötä aidon koiran kanssa työskennellessä. (Nieforth ym. 2024.)

Schuk ym. (2018) ADHD lapsia tutkiva tutkimus osoitti sosiaalisten taitojen parantumisen lisäksi, että lapsien vanhemmat raportoivat ongelmakäyttäytymisen merkittävästi vähentyneen. He ehdottavatkin, että koira saattaa toimia positiivisten fysiologisten reaktioiden kautta keskittymiskykyä edistävänä tekijänä. Tämän keskittymisen ansiosta lapsi pystyy paremmin osallistumaan interventioon ja näin ollen ongelmakäyttäytyminen vähenee. Tutkijat kuitenkin kuuluttavat jatkotutkimuksia edellä mainittuun havaintoon liittyen (Schuk ym. 2018.) Ongelmakäyttäytymisen väheneminen on havaittu myös toisessa tutkielman aineistossa. Vidal ym. (2023) tutkimuksessa tutkittiin koira-avusteisen terapian vaikutusta FASD lapsiin ja nuoriin. Verrokkiryhmänä tutkimuksessa toimi rentoutusryhmä (Relaxation Control Group), jossa tehtiin erilaisia rentoutusharjoituksia ilman koiran läsnäoloa. Ensisijaisia tuloksia olivat sosiaalisten taitojen, kuten kommunikaation, yhteistyön, empatian ja itsehillinnän lisääntyminen. Tässä ongelmakäyttäytymisen taso (The Problem Behaviors domain) sisälsi sisäiset ja ulkoiset ongelmat (internalizing, externalizing problems), kuten kiusaamisen, hyperaktiivisuuden/keskittymishäiriön ja autismin kirjoilla olemisen. Ongelmakäyttäytyminen vähentyi tilastollisesti merkittävästi koira-avusteista terapiaa

saaneilla. Sisäisten- ja ulkoisten ongelmien nähtiin myös parantuvan intervention lopussa huomattavasti, kun tuloksia verrattiin verrokkiryhmään. (Vidal ym. 2023)

Eläinavusteisessa ammattilaistyössä on keskeistä, että toiminta on tavoitteellista.

Tarkoituksena on edistää asiakkaan kokonaisvaltaista hyvinvointia ja lisätä tämän motivaatiota. Työskentelyssä on aina tavoitteet, jotka pyritään saavuttamaan suunnitelmien mukaisesti. (Lipponen ym. 2023; Hautamäki ym. 2021.) Tästä syystä erilaisten harjoitteiden tekeminen on keskeistä työskennellessä tavoitteellisesti koiran kanssa. Erilaisten harjoitteiden tekeminen ja niistä oppiminen on havaittu auttavan asiakkaita tapaamisen aikana sekä niiden jälkeen erilaisessa arjen toiminnassa. (Schooten ym. 2024; Compitus 2019; Hill ym. 2020.)

Esimerkiksi Schooten ym. (2024) tutkimuksessa asiakkaat kokivat, että koiran kanssa työskentely auttoi heitä paremmin kuin pelkkä ongelmista puhuminen. Tutkimukseen osallistui henkilöitä, joilla oli todettu lievä kehitysvamma tai rajallinen älyllinen toimintakyky tai mielenterveysongelma. Heillä oli useita mielenterveyden häiriöitä, kuten psykoottisia häiriöitä, traumaperäisiä stressihäiriötä ja persoonallisuushäiriötä. Lisäksi heillä saattoi olla aktiivinen päihdeongelma tai riski relapsiin. Tutkittavat kokivat, että heille sopi tekemällä oppiminen (learning by doing) tyylinen työskentely, jossa keskityttiin ja peilattiin toimintaa nykyhetkessä. Erityisesti koiran antama välitön palaute koettiin hyödyllisenä ja sen nähtiin tukevan sekä rohkaisevan asiakkaita. (Schooten ym. 2024.)

5 Johtopäätökset

Tutkielman tavoitteena oli selvittää, miten koiran läsnäolo vaikuttaa vuorovaikutusprosessiin asiakastapaamisen aikana. Tarkastelun apuna hyödynnettiin Hautamäen ja Vierimaan (2021) hoivan verkoston mallia, jonka pohjalta muodostettiin uusi malli. Tämän avulla muodostui viisi luokkaa: ”Katsekontakti ja kosketus koiran kanssa”, ”Fysiologiset reaktiot”, ”Asiakkaan luottamus koiraan”, ”Luottamus työntekijään” ja ”Sanat ja teot löytyvät”. Edellä esitettyjen luokkien perusteella vastattiin tutkimuskysymykseen.

Koiran havaittiin tuovan useita positiivisia elementtejä asiakastapaamiseen, kohtaamiseen ja vuorovaikutukseen. Koira nähtiin rauhoittavan asiakasta ja vähentävän ahdistuneisuuden oireita. (Schooten ym. 2024; Wołyńczyk-Gmaj ym. 2021; Hill ym. 2020; Compitus 2019.) Asiakkaiden mielialan havaittiin kohenevan ja vaikeiden asioiden käsittelemisen helpottuvan (Schooten ym. 2024; Compitus 2019). Koira pystyi toimimaan asiakkaalle siirtymäobjektina ja ihmisen korvaajana tilanteissa, joissa ei ollut soveliaista hakea lohtua muualta (Compitus 2019). Fysiologisesti koiran todettiin lisäävän asiakkaan mielihyvähormonien, kuten oksitosiinin ja serotoniinin tuotantoa. Näiden lisäksi havaittiin suurempaa aktivaatiota etuotsalohkossa, affektioon ja sitoutumiseen vaikuttavien neurokemikaalien lisääntymistä sekä kortisolitasojen laskua. Nämä fysiologiset elementit ovat tärkeitä emotionaalisen ja sosiaalisen toiminnan säätelyssä, minkä vuoksi niiden käsittely on keskeistä tarkastellessa vuorovaikutusta eläinavuisen työskentelyn kontekstissa. (Marti ym. 2022; Menna ym. 2019.)

Asiakkaan kokeman stigman havaittiin vähentyvän koiran ansiosta. Tämän ansiosta työskentelyn aloitus helpottui ja asiakkaan motivaatio sekä sitoutuminen työskentelyyn lisääntyi. (Schooten ym. 2024; Marti ym. 2022; Hill ym. 2020; Compitus 2019.) Koiran kuvailtiin toimivan ikään kuin sosiaalisena edistäjä tai jäänmurtaajana, joka auttoi luomaan sekä edistämään työntekijän ja asiakkaan välistä suhdetta. (Compitus 2019; Fung ym. 2014.) Asiakas havainnoi työntekijän ja koiran välistä vuorovaikutusta, jonka avulla tämä rohkaistui luottamaan työntekijään. Näin lähestymisen kynnyks madaltui sekä esimerkiksi vaikeasta menneisyydestä puhuminen helpottui. (Schooten ym. 2024; Hill ym. 2020; Compitus 2019.) Abstrakteista asioista keskusteleminen nähtiin koiran avulla helpottuvan ja näin ollen työskentelystä muodostui tehokkaampaa. Ammatillaiset kertoivat myös kokevansa olevan parempia työntekijöitä ja havainneet työhyvinvointinsa parantuneen koiran ansioista (Hill ym. 2020).

Valtion velkaantuminen lisää tarvetta säästötoimenpiteille. Vuonna 2024 hallitus on tehnyt tai suunnittelee useita leikkauksia, jotka kohdistuvat erityisesti sosiaali- ja terveystalouteen. (Sosiaali- ja terveysvaliokunta 2024.) Kustannustehokkaiden vaihtoehtojen löytäminen on siis avainasemassa, jos palvelutasoa halutaan ylläpitää resurssien vähentyessä. Tähän koira-avusteinen työ saattaa tarjota osan ratkaisua. Se on suhteellisen edullinen hoitomuoto, jonka hyödyt ovat yhä enemmässä määrin tulossa esille. (Hautamäki ym. 2018). Lisäksi yhä useampi asiakas toivoo monimuotoisempia hoitomuotoja, jotka voisivat tukea tai jopa korvata lääkehoitoa. (Nieforth ym. 2024). Tämän tutkielman tarkoituksena oli osaltaan lisätä keskustelua koiran tuomista eduista ja esittää niitä asiakastapaamisen näkökulmasta. Jatkotutkimuksissa aihetta olisikin mielenkiintoista tarkastella laajemmin yhteiskunnalliselta tasolta. Jatkossa tulisikin laajemmin tutkia ja pohtia, missä muissa arjen roolissa koira voisi tehostaa ihmisen tekemää työtä. Koirat ovat aina valmiita tarjoamaan auttavan tassunsa, meidän pitää vain tajuta pyytää sitä entistä laajemmalla tehtäväkentällä.

Lähteet

- Binder AJ., Parish-Plass N., Kirby M., Winkle M., Skwerer DP., Ackerman L., Brosig C., Coombe W., Delisle E., Enders-Slegers MJ., Fowler J., Hey L., Howell T., Kaufmann M., Kienast M., Kinoshita M., Ngai D. & Wijnen B. (2024) *Recommendations for uniform terminology in animal-assisted services (AAS)*. *Human-Animal Interactions* (2024) 12:1 DOI: <https://doi.org/10.1079/hai.2024.0003>
- Compitus K. (2019) *The Process of Integrating Animal-Assisted Therapy into Clinical Social Work Practice*. *Clinical Social Work Journal* DOI: <https://doi.org/10.1007/s10615-019-00721-3>
- Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta. *Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025*. Eduskunta. Valiokunnan lausunto. StVL 10/2024 vp.
https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Sivut/StVL_10+2024.aspx Viitattu: 20.12.2024
- Eläinavusteinen työ ry. (2023) *Eläinavusteisuuden määrittely*.
<https://www.elainavusteinentyo.fi/elainavusteisuuden-maarittely/> Viitattu: 9.12.2024
- Ervast L. & Raukola-Lindblom M. (2021) *Eläinavusteisuus vuorovaikutuksen kuntoutusta tehostamassa*. Teoksessa: Hevoset ja koirat eläinavusteisessa työssä -tutkittua tietoa ja kokemuksia. toim. Ervast L. & Raukola-Lindblom M. Kustantaja: Sanasilta Oy.
- Fung S. & Leung AS. (2014) *Pilot Study Investigating the Role of Therapy Dogs in Facilitating Social Interaction among Children with Autism*. *J Contemp Psychother* 44:253–262. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10879-014-9274-z>
- Hautamäki L., Ramadan F., Ranta P., Haapala E., & Suomela-Markkanen T. (2018) *Eläinavusteinen terapia katsaus tutkimuskirjallisuuteen ja toimintaan Suomessa*. Kelan tutkimus. Työpapereita 140/2018.
- Hautamäki L., Ramadan F., & Vilhunen T. (2021) *Millainen on hyvä eläinavusteinen interventio? Käsikirja eläinavusteisten menetelmien laadukkaaseen toteuttamiseen eri toimintaympäristöissä*. Kela. Kuntoutusta kehittämässä 29|2021. URI: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021061738238>
- Hautamäki L. & Vierimaa J. (2021) *Hoivan elävä verkosto: monilajinen vuorovaikutus eläinavusteisessa toiminnassa*. Teoksessa: Hevoset ja koirat eläinavusteisessa työssä - tutkittua tietoa ja kokemuksia. toim. Ervast L. & Raukola-Lindblom M. Kustantaja: Sanasilta Oy.

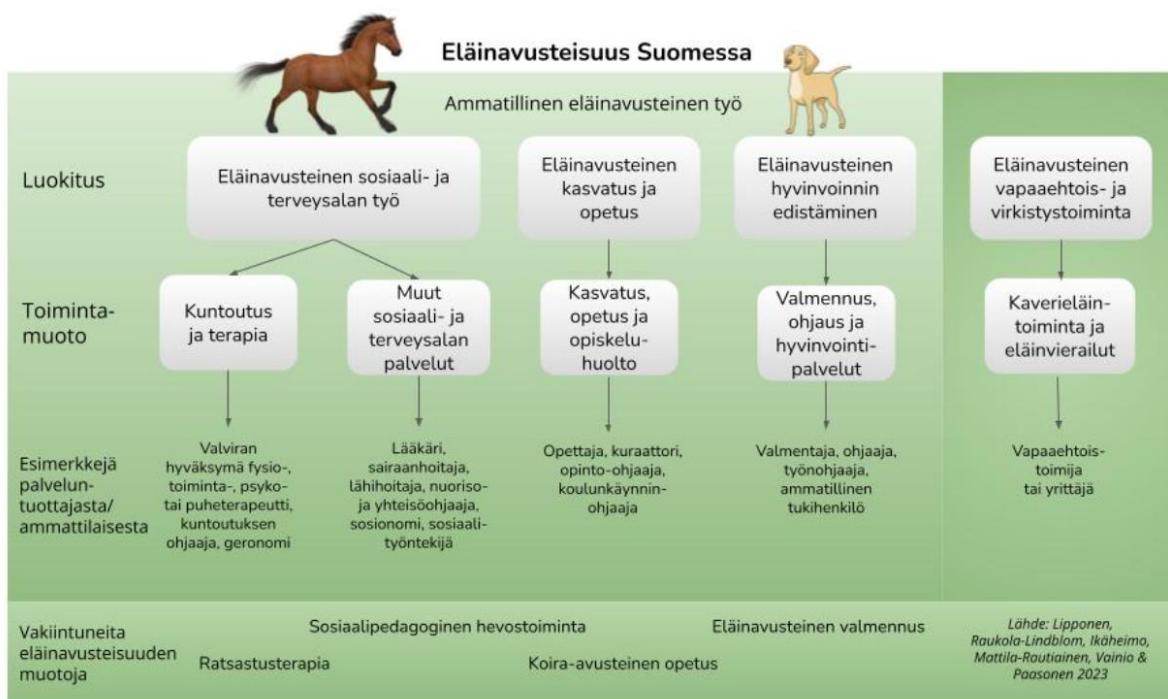
- Hill JR., Ziviani J. & Driscoll C. (2020) “*The connection just happens*”: Therapists’ perspectives of canine-assisted occupational therapy for children on the autism spectrum. *Aust Occup Ther J.* 2020;67:550–562. DOI: <https://doi.org/10.1111/1440-1630.12680>
- Kangasniemi M., Utriainen K., Ahonen S., Pietila A., Jääskeläinen P. & Liikanen E. (2013) *Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon.* *Hoitotiede.* 25 (4), 291–301.
- Lipponen M., Vainio I., Ikäheimo K., Mattila-Rautiainen S., Raukola-Lindblom M. & Paasonen T. (2023) *Eduskunnan eläinavusteisen työryhmän työstämä esitys eläinavusteisuuden määrittelystä Suomessa.* Eduskunnan eläinavusteisen työryhmän termistötyöryhmä. https://docs.google.com/document/d/15UpY5gmlvun6gzwbhterzyIbTFqaZ6KPKFc9DEHMt_Y/edit?tab=t.0 Viitattu: 9.12.2024.
- Lipponen, Raukola-Lindblom, Ikäheimo, Mattila-Rautiainen, Vainio & Paasonen (2023) <https://www.elainavusteinentyo.fi/elainavusteisuuden-maarittely/> Viitattu: 9.12.2024
- Nieforth LO., Guerin NA., Stehli A., Schuck SEB., Yi K. & O’Haire ME. (2024) *Observation of human-animal interaction for research (OHAIRE) behavior coding in a randomized control trial of children with attention-deficit hyperactivity disorder (ADHD) and a canine-assisted intervention.* UC Irvine. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsy.2024.1327380>
- Marti R., Petignat M., Marcar VL., Hattendorf J., Wolf M., Hund-Georgiadis M. & Hediger K. (2022) *Effects of contact with a dog on prefrontal brain activity: A controlled trial.* *PLoS ONE* 17(10) DOI: <https://doi.org/10.7910/DVN/U57AK0>.
- Menna LA., Santaniello A., Amato A., Ceparano G., Maggio AD., Sansone M., Formisano P., Cimmino I., Perruolo G. & Fioretti A. (2019) *Changes of Oxytocin and Serotonin Values in Dialysis Patients after Animal Assisted Activities (AAAs) with a Dog—A Preliminary Study.* *Animals* 2019, 9(8), 526. DOI: <https://doi.org/10.3390/ani9080526>
- Schooten A.v, Peters-Scheffer N., Enders-Slegers MJ., Verhagen I. & Didden R. (2024) *Dog-Assisted Therapy in Mental Health Care: A Qualitative Study on the Experiences of Patients with Intellectual Disabilities.* *Eur. J. Investig. Health Psychol. Educ.* 2024, 14,540–553. DOI: <https://doi.org/10.3390/ejihpe14030036>
- Schuck S., Emmerson N., Abdullah M., Fine A., Stehli A & Lakes K. (2018) *A Randomized Controlled Trial of Traditional Psychosocial and Canine-Assisted Interventions for*

- Children with ADHD*. Human-Animal Interaction Bulletin Vol. 6, No. 1, 64-80. DOI: <https://doi.org/10.1079/hai.2018.0001>
- Scorzato I., Zaninotto L., Romano M., Menardi C., Cavedon L., Pegoraro A., Socche L., Zanetti P. & Coppiello D. (2017) *Effects of Dog-Assisted Therapy on Communication and Basic Social Skills of Adults With Intellectual Disabilities: A Pilot Study*. *Intellect Dev Disabil* 55 (3): 125–139. DOI: <https://doi.org/10.1352/1934-9556-55.3.125>
- Tuomi J. & Sarajärvi A. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Uudistettu laitos. Kustannusosakeyhtiö Tammi. 2018.
- Vidal R., Vidal L., Lugo J., Ristol F., Domènec E., Casas T., Veiga A., Vico C., Ramos-Quiroga JA. & Gómez-Barros N. (2024) *Dog-Assisted Therapy vs Relaxation for Children and Adolescents with Fetal Alcohol Spectrum Disorder: A Randomized Controlled Study*. *Journal of Autism and Developmental Disorders* 54:3133–3141 DOI: <https://doi.org/10.1007/s10803-023-06023-5>
- Wiik I. (2024) *Man`s Best Friend and Therapist`s Best Assistant? Exploring the Potential of Dog-Assisted Interventions in Norwegian Institutions*. UiT The Arctic University of Norway. Master`s thesis in Psychology. <https://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/33802/thesis.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- Wołyńczyk-Gmaj D., Ziółkowska A., Rogala P., Ścigała D., Bryła L., Gmaj B. & Wojnar M. (2021) *Can dog-assisted intervention decrease anxiety level and autonomic agitation in patients with anxiety disorders?* *J. Clin. Med.* 2021, 10, 5171. DOI: <https://doi.org/10.3390/jcm10215171>

Liitteet

Liite 1. Eläinavusteisuuden määrittely

Lähde: Lipponen, Raukola-Lindblom, Ikäheimo, Mattila-Rautiainen, Vainio & Paasonen (2023) <https://www.elainavusteinentyo.fi/elainavusteisuuden-maarittely/> Viitattu: 9.12.2024

Liite 2. Aineisto

Tekijä(t)	Maa	Julkaisija	Aineisto	Vuosi
Nieforth LO., Guerin NA., Stehli A., Schuck SEB., Yi K. & O’Haire ME.	Yhdysvallat	UC Irvine	Observation of human-animal interaction for research (OHAIRE) behavior coding in a randomized control trial of children with attention-deficit hyperactivity disorder (ADHD) and a canine-assisted intervention.	2024
Schooten A.v, Peters-Scheffer N., Enders- Slegers MJ., Verhagen I. & Didden R.	Eurooppa/ Hollanti/Sveitsi	European Journal of Investigation in Health, Psychology and Education	Dog-Assisted Therapy in Mental Health Care: A Qualitative Study on the Experiences of Patients with Intellectual Disabilities	2024
Vidal R., Vidal L., Lugo J., Ristol F., Domènec E., Casas T., Veiga A., Vico C., Ramos-Quiroga JA. & Gómez-Barros N.	Espanja	Journal of Autism and Developmental Disorders	Dog-Assisted Therapy vs Relaxation for Children and Adolescents with Fetal Alcohol Spectrum Disorder: A Randomized Controlled Study	2024
Marti R., Petignat M., Marcar VL., Hattendorf J., Wolf M., Hund- Georgiadis M. & Hediger K.	Yhdysvallat	PLoS ONE 17(10)	Effects of contact with a dog on prefrontal brain activity: A controlled trial	2022
Wołyńczyk- Gmaj D., Ziółkowska A., Rogała P., Scigała D., Bryła L., Gmaj B. & Wojnar M.	Puola	Journal of Clinical Medicine	Can dog-assisted intervention decrease anxiety level and autonomic agitation in patients with anxiety disorders?	2021
Hill JR., Ziviani J. & Driscoll C.	Australia	Occupational Therapy Australia	“The connection just happens”: Therapists’ perspectives of canine-assisted occupational therapy for children on the autism spectrum	2020
Compitus K.	Yhdysvallat	Clinical Social Work Journal	The Process of Integrating Animal-Assisted Therapy into Clinical Social Work Practice	2019

Menna LA., Santaniello A., Amato A., Ceparano G., Maggio AD., Sansone M., Formisano P., Cimmino I., Perruolo G. & Fioretti A.	Italia	Animals 2019, 9, 526	Changes of Oxytocin and Serotonin Values in Dialysis Patients after Animal Assisted Activities (AAAs) with a Dog—A Preliminary Study	2019
Schuck S., Emmerson N., Abdullah M., Fine A., Stehli A & Lakes K.	Yhdysvallat	Human-Animal Interaction Bulletin Vol. 6, No. 1, 64-80	A Randomized Controlled Trial of Traditional Psychosocial and Canine- Assisted Interventions for Children with ADHD	2018
Scorzato I., Zaninotto L., Romano M., Menardi C., Cavedon L., Pegoraro A., Socche L., Zanetti P. & Coppiello D.	Italia	Intellectual and developmental disabilities Vol. 55, No. 3, 125- 139	Effects of Dog-Assisted Therapy on Communication and Basic Social Skills of Adults With Intellectual Disabilities: A Pilot Study	2017
Fung S. & Leung AS.	Hong Kong	J Contemp Psychother 44:253–262	Pilot Study Investigating the Role of Therapy Dogs in Facilitating Social Interaction among Children with Autism	2014

Liite 3. Tulokset taulukoituna

Luokat	Koiran tuomat vaikutukset asiakastapaamiseen
Katsekontakti ja kosketus koiran kanssa	<ul style="list-style-type: none"> • Rauhoittaa ja vähentää ahdistuneisuutta • Mieliä kohenee • Vaikeiden asioiden käsitteleminen helpottuu • Tuo lohtua • Toimii siirtymäobjektina ja ihmissuhteen korvaajana • Harjoittaa vuorovaikutustaitoja • Harjoittaa visiomotorista koordinaatiota ja hienomotoriikkaa
Fysiologiset reaktiot	<ul style="list-style-type: none"> • Verenpaineen lasku • Sykkeen lasku • Kortisolitasojen lasku • Affektioon ja sitoutumiseen liittyvien neurokemikaalien nousu • Etuotsalohkon aktivaatio • Serotoniinin erityksen kasvu • Oksitosiinin erityksen kasvu
Asiakkaan luottamus koiraan	<ul style="list-style-type: none"> • Sosiaalinen ja emotionaalinen tuki • Motivaatio ja sitoutuminen työskentelyyn • Sosioemotionaalinen toiminta lisääntyi • Asiakkuuden aloitus helpottuu ja asiakkaan kokema stigma vähentyy
Luottamus terapeuttiin	<ul style="list-style-type: none"> • Koira toimii sosiaalisena edistäjä ja jäänmurtajana • Edesauttaa luottamuksen luomista • Työntekijän ja koiran välinen suhde auttaa asiakasta lähestymisessä • Positiiviset vaikutukset työntekijän työhyvinvointiin ja asiakkaan kanssa työskentelyyn
Sanat ja teot löytyvät	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikeista asioista puhumisen kynnys madaltuu ja työskentely nopeutuu • Abstraktien asioiden sanoittaminen helpottuu • Tunteidensäätelyntaitojen kehittyminen • Minätietoisuus ja omatunnon koheneminen • Sosiaaliset taidot • Lisääntynyt sosiaalinen interaktio • Kommunikaatitaitojen parantuminen • Ongelmakäyttäytymisen väheneminen • Tekemällä oppiminen ja harjoitteet auttavat asiakasta tärkeiden taitojen opettelussa • Oman kehonkielen tiedostaminen parantuu